

Łódź, dn. 15.05.2025 r.

Prof. Dr hab. Piotr Seweryński

Dyscyplina: Sztuki Filmowe i Teatralne

Wydział Aktorski PWSFTviT

im. L. Schillera w Łodzi

Recenzja pracy doktorskiej mgr Tomasza Wysockiego pt. „Trzy ścieżki do teatru. Perspektywa subiektywna”

Trzy funkcje, trzy drogi, trzy perspektywy. Analiza pierwszych doświadczeń, związanych z wkraczaniem na kolejne ścieżki, prowadzące mnie w kierunku teatru: aktorską, reżyserską i pedagogiczną.

Magister Tomasz Wysocki to twórca wykorzystujący wiele pól artystycznej aktywności. To ceniony aktor, reżyser i pedagog krakowskiej Akademii Sztuk Teatralnych. W ciągu wielu lat twórczej kariery stworzył kilkadziesiąt znaczących ról w teatrach im. S.I. Witkiewicza w Zakopanem, Capitol we Wrocławiu oraz krakowskich teatrach: im. J. Słowackiego, Ludowym i STU. Pracował z wybitnymi twórcami teatralnymi: Andrzejem Dziukiem, Jerzym Stuhrem, Grzegorzem Wiśniewskim, Agatą Dudą-Gracz, Rudolfem Zióło, Maciejem Wojtyzko, Krzysztofem Orzechowskim, Wojciechem Kościelniakiem, Janem Klatą, Krzysztofem Jasińskim, Marcinem Hyncarem. Reżyserował w Teatrze im. Juliusza Słowackiego, Teatrze Ludowym oraz AST im. St. Wyspiańskiego w Krakowie. Wartość jego twórczych poszukiwań i jakość artystycznych działań potwierdzają recenzje i opinie współpracujących z doktorantem artystów.

Rozprawa doktorska magistra Tomasza Wysockiego składa się ze wstępu, trzech rozdziałów i podsumowania. Ma klarowny układ, napisana jest dobrym językiem, stylem który wciąga czytelnika w świat pasji i emocji, którymi nacechowane jest życie twórcze doktoranta. Zawiera bogatą i różnorodną bibliografię. Przypisy umieszczone są właściwie, a tytuł pracy oraz tytuły poszczególnych rozdziałów ściśle korespondują z ich treścią. Pracę wzbogacają inspirujące cytaty rozszerzające konteksty poruszanych tematów, a także doskonale ilustrujące problemy, poruszane w rozdziałach opisujących twórcze dokonania doktoranta.

We wstępie autor sięga do korzeni swojego aktorskiego powołania i definiuje impulsy, które obudziły w nim potrzebę zanurzenia się w świecie teatru. Opisuje naznaczone niezwykle silnymi emocjonalnymi przeżyciami i zaangażowaniem, próby dostania się na Wydział Aktorski najpierw warszawskiej, a potem krakowskiej szkoły teatralnej.

Malowniczo i sugestywnie kreśli obraz towarzyszących mu emocji, zdarzeń i ludzi, którzy „ukryci pod kamieniem” przeszłości budowali w doktorancie przestrzeń intuicji, wrażliwości, i doświadczeń, składających się na osobisty klucz do aktorstwa. Od zapachu widowni teatru podczas pierwszej szkolnej wizyty, poprzez odkrywanie własnych możliwości, rozwijanie umiejętności i kształtowanie szacunku do teatru pod okiem znakomitych pedagogów w krakowskiej PWST, do pierwszej teatralnej propozycji z Teatru im. S.I. Witkiewicza w Zakopanem, śledzimy proces aktorskiego dojrzewania doktoranta.

Pierwszy rozdział Tomasz Wysocki poświęca wieloaspektowej analizie wczesnych doświadczeń aktorskich, które pozwoliły mu pełniej i bardziej świadomie budować kolejne sceniczne postaci. Odnosząc się do roli Autora w „Wielkim teatrze świata” Calderona otwarcie pisze o lękach, niepewności i chęci udowodnienia własnej wartości, które towarzyszyły mu na scenie. Podkreśla przełomowe znaczenie pierwszych kroków w profesjonalnej przestrzeni Teatru Witkacego i konfrontacji z liczną widownią dla budowania świadomości i ugruntowywania pewności scenicznej obecności, w kontekście weryfikacji umiejętności zdobytych w warunkach szkolnych. Dogłębnie przeświecła proces pracy nad rolą Alvy Schona w „Puszcze Pandory”, w reżyserii Andrzeja Dziuka. Zwraca uwagę na znaczenie wnikliwej analizy roli, którą przeprowadził reżyser. Słusznie uświadamia sobie, że pełniejsze korzystanie z metody Konstantego Stanisławskiego ma sens i wartość, a pozornym paradoksem okazuje się odkrycie, że aktor jest w istocie zdany na siebie, na badanie w ciszy i skupieniu własnej emocjonalności, potrzeb, nieskrepowanego działania pod wpływem impulsów. Odkrywanie siebie i znajdowanie komfortu scenicznej obecności, dało młodemu wówczas aktorowi poczucie radości mierzenia się z rolą. Według doktoranta tylko intensywna praca stanowi remedium na „wewnętrznego krytyka”, który blokuje „dotarcie” do postaci. Podkreśla także znaczenie intuicji dla pełnego ukonstytuowania się roli.

Rozdział drugi to obszerna analiza reżyserskiego debiutu Tomasza Wysockiego i jego pierwszych kroków na reżyserskiej ścieżce, podczas realizacji spektaklu „Kafka”, na podstawie dramatu „Kafka.Komedia” austriackiego dramaturga Franzobla (pseudonim artystyczny Stefana Griebła). W tej pracy autorowi towarzyszyło poczucie ogromnej odpowiedzialności wobec kolegów, aktorów Teatru Ludowego w Krakowie za poprowadzenie ich właściwą ścieżką w procesie budowania roli. To poczucie równoważyła świadomość bagażu cennych aktorskich doświadczeń oraz pewność kierunku, w którym chce zmierzać, oparta na wielomiesięcznych przygotowaniach oraz budząca przyjemny dreszcz ciekawość tego, co jeszcze nieodkryte i niewiadome. Twórcza podróż w poszukiwaniu jak najlepszego oddania kafkowskiej atmosfery i reżyserskich idei doprowadziła doktoranta do ważnego odkrycia: intuicja jest motorem nieoczekiwanych, spontanicznych działań i decyzji, pozwala budować sceniczną prawdę. Autor słusznie jednak podkreśla, że dobra intuicja nie może istnieć bez wiedzy i doświadczenia. Praca nad scenicznym dziełem wymaga dialogu, otwartości na perspektywę i intuicję współtwórców, współpracy i refleksji. Spektakl zrealizowany na Scenie pod Ratuszem Teatru Ludowego pozwoliła doktorantowi zebrać nowe doświadczenia, pokonać kolejne

granice własnych możliwości, poznać teatr z innej perspektywy, a nawet, jak deklaruje, dotknąć jego metafizyki.

W rozdziale trzecim, który traktuje o doświadczeniach pedagogicznych, w kontekście pracy ze studentami roku dyplomowego krakowskiej AST na spektaklem „Cześć...jestem Sara”, doktorant podkreśla znaczenie nieustawania w osobistym rozwoju i poszukiwania nowych twórczych możliwości, widząc w tym warunek, bez którego realizacji praca pedagogiczna nie jest możliwa. Świadomość, że wciąż nie wszystko wiemy daje nam szansę na odkrywanie nowych dróg, czerpanie od siebie nawzajem i niezasklepianie się w utartych torach sprawdzonej wiedzy i umiejętności. Przywołując wypowiedzi studentów, dotyczące ich osobistych historii i powodów, dla których znaleźli się w szkole aktorskiej i wybrali taką a nie inną ścieżkę życia autor słusznie konstatuje, że udało mu się w ten sposób sprawić, że postaci dramatu stały się studentom bardzo bliskie. Niezwykła szczerość studentów pozwoliła nie tylko lepiej poznać się wzajemnie i zbliżyć się do siebie, ale także rozpoznać potencjał i naturę postaci, i lepiej wypełnić przestrzeń spektaklu intensywnymi, barwnymi osobowościami. Tomasz Wysocki, podkreślając znaczenie indywidualnego, cierpliwego i pełnego zrozumienia podejścia do każdego aktora-studenta-studentki, widzi w nim szansę na poszerzanie świadomości i dotarcie do potrzebnych emocji, a także pozbycie się wewnętrznego krytyka, który blokuje swobodę twórczego rozwoju.

W podsumowaniu doktorant dzieli się refleksją, mówiącą o tym, że trzy opisane przez niego drogi, którymi podążał w swoim artystycznym życiu były u swych początków pełne niepewności, zagubienia, intensywnych poszukiwań, mozolnego zdobywania umiejętności i budowania świadomości twórczej. Mają one dla niego nieocenioną wartość, pozwalając wciąż na nowo, dzisiaj już z innej perspektywy odkrywać kolejne tajemnice TEATRU. Autor słusznie podkreśla komplementarność trzech ścieżek poszukiwań na wciąż niezbadanym i tajemniczym terytorium, na którym wiedza i doświadczenie uzupełniane są przeczuciem i intuicją.

Praca Tomasza Wysockiego, to interesujące studium pierwszych kroków na trzech różnych drogach twórczej aktywności. Autor analizuje, w sposób świadczący o dogłębnej znajomości tematu, specyfikę aktorskiej, reżyserskiej i pedagogicznej ścieżki rozwoju. Bada różnice i punkty styczne, zwracając uwagę na ważne aspekty, łączące te kierunki: wiedzę, świadomość i umiejętności, intuicję oraz niekończąca się potrzebę i możliwość eksploracji tajemnicy teatru i aktorstwa. Prac może być przyczynkiem do refleksji na temat wzajemnego wpływu i wieloaspektowego wzbogacania się tych ścieżek, co pozwala na pełniejsze i bardziej świadome kształtowanie przestrzeni twórczej, a także lepsze rozumienie problemów i potrzeb, wynikających z ich specyfiki. Rozprawa stanowi ciekawe spojrzenie na materię teatru z trzech różnych perspektyw. Daje poczucie dużej świadomości autora, wzbogaconej praktycznym doświadczeniem, zdobytym w różnych przestrzeniach twórczego działania.

Przedstawienie „Cześć...jestem Sara”, zrealizowane na podstawie zbioru utworów Hanocha Levina pt.: „Królestwo wszechwanny. Proza, skecze, piosenki, poezja”, które zostało zgłoszone przez magistra Tomasza Wysockiego w przewodzie doktorskim, jako osiągnięcie artystyczne jest świetnym przykładem łączenia przez doktoranta wielu twórczych pasji. Doktorant jest w nim reżyserem, dramaturgiem i pedagogiem.

Stanowi także dowód pedagogicznego doświadczenia i umiejętności, dzięki którym Tomasz Wysocki stworzył dyplomantom, biorącym udział w spektaklu możliwość pełnego zaprezentowania swoich aktorskich możliwości i wykorzystania różnorodnych środków ekspresji. Reżyser z wrażliwością i uważnością na indywidualne potrzeby studentów inspirował proces tworzenia ról, wnikliwie i odpowiedzialnie wspomagał ich samodzielną pracę, zmierzającą do odkrywania nowych przestrzeni aktorskich możliwości. Szczere rozmowy ze studentami pozwoliły wzbogacić tkankę dramatyczną spektaklu o ich osobiste wypowiedzi. Reżyser zbudował właściwe rytmy, energię i napięcia w przedstawieniu, wspierając emocje aktorów światłem i muzyką, które wzmacniają siłę artystycznego przekazu. Spektakl został skonstruowany tak, że to aktor jest jego najważniejszą częścią. Doktorantowi udało się powściągnąć reżyserskie ambicje, aby w pełni pozwolić zaistnieć młodym adeptom sztuki teatru. Reżyserskie, aktorskie i pedagogiczne umiejętności Tomasza Wysockiego oraz uwolniony potencjał twórczy studentów dały efekt w postaci niezwykle interesującego spektaklu, którego wartość potwierdziła jego recepcja podczas 40 Festiwalu Szkół Teatralnych w Łodzi. Przedstawienie „Cześć...jestem Sara” jest znaczącym wydarzeniem w artystycznej i pedagogicznej drodze doktoranta. Świadomie i pewnie prowadził młodych artystów przez meandry aktorskich zadań. Otwartość i stworzenie przestrzeni zaufania oraz porozumienia między studentami i reżyserem, a także między studentami wzajemnie pozwoliło stworzyć dobrą atmosferę do budowania poczucia komfortu i ważności wszystkich uczestników procesu twórczego, szacunku dla różnorodności poglądów i pielęgnowania wrażliwości emocjonalnej. Dzięki temu udało się stworzyć zespół wspierających się wzajemnie twórców i zrealizować ideę mającą ukazać, że w scenicznych postaciach nie kryje się jeden człowiek, ale że stworzeni jesteśmy z wielu innych i dzięki temu możemy ich rozumieć i docenić.

Zdjęcie i krótki film, będący dokumentacją wcześniejszych etapów twórczości Tomasza Wysockiego nie dają może pełnego obrazu jego dokonań, ale pozwalają dostrzec sygnały ich oryginalności, intensywności emocjonalnej i wyrazistości, które w kontekście dzieła zaproponowanego jako podstawa przewodu doktorskiego pokazują spójność i konsekwencję w procesie artystycznych poszukiwań doktoranta.

Magister Tomasz Wysocki to aktor posiadający niezwykle bogate doświadczenie, twórczy i poszukujący w wielu przestrzeniach artystycznej aktywności. Jego aktorską, reżyserską i pedagogiczną drogę cechuje pasja, zaangażowanie, wiedza i warsztatowe umiejętności. Jest otwarty na różnorodne stylistycznie i tematycznie kierunki działania, intensywnie rozwijając świadomość i zakres swoich kompetencji jako aktor, reżyser i pedagog.

Po zapoznaniu się z przebiegiem pracy artystycznej, spektaklem „Cześć...jestem Sara” według Hanocha Levina oraz rozprawą doktorską stwierdzam, że pan Tomasz Wysocki spełnia wymagania określone w art. 187 art. 16 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i popieram wniosek o przyznanie panu magistrowi Tomaszowi Wysockiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.

prof. dr hab. Piotr Seweryński